

**ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE**

NAIH nyilvántartási szám: 40689

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-299/2019. számú ügyben
(előzményi ügy: AJB-3384/2018.)

Érintett szerv:

- Emberi Erőforrások Minisztériuma Zalaegerszegi Gyermekotthona

2019. február

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-299/2019. számú ügyben
(előzményi ügy: AJB-3384/2018.)**

Előadók: dr. Bene Beáta
dr. Gyórfy Zsuzsanna
dr. Lovász Laura
dr. Rostás Rita
Tóthné Kiss Klaudia

A vizsgálat megindítása

A Hivatalomhoz érkezett jelzés alapján az Emberi Erőforrások Minisztériuma Zalaegerszegi Gyermekotthonának (a továbbiakban: Gyermekotthon) működése kapcsán 2016-ban hivatalbóli vizsgálatot folytattam, illetve helyszíni vizsgálatot tartottam. Vizsgálatom megállapításait, a feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasság megszüntetése és jövőbeli bekövetkezésének megelőzése érdekében tett ajánlásaimat és kezdeményezéseimet az AJB-159/2017. számú jelentésem rögzítette.

Az ezen ombudsmani jelentésemben megfogalmazott ajánlásaim és kezdeményezéseim nyomán tett intézkedések megvalósulásának ellenőrzésére az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (4) bekezdése és az Ajbt. 21. § (1) bekezdés d) pontja alapján 2018 novemberében – hivatalból – helyszíni utóvizsgálatot rendeltem el.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: „Magyarország független demokratikus jogállam.” (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés);
- az oktatáshoz való jog: „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapszintű, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középszintű, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, az oktatásban résztvevők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];
- a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés).

Az alkalmazott jogszabályok

- a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény (a továbbiakban: Egyezmény);
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.);
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet);
- a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (a továbbiakban a 37/2014. EMMI rendelet).

A megállapított tényállás

A 2018. november 6-án tartott, be nem jelentett helyszíni ellenőrzés alkalmával a vizsgálatot végző munkatársaim¹ konzultáltak az intézmény foglalkoztatás vezető pedagógusával,² illetve megtekintették a Gyermekotthont. A pszichológus végzettségű munkatársaim meghallgattak 6 gyermeket és 3 szakdolgozót. Munkatársaim áttanulmányozták a Gyermekotthon Alapító Okiratát, Szervezeti és Működési Szabályzatát, Szakmai Programját és Házirendjét. A helyszínen a következő iratok másolatának rendelkezésére bocsátását kérték:

- az időben utolsó gyámhatósági, fenntartói, népegészségügyi hivatali ellenőrzési anyag,
- dolgozói és gondozotti létszámadatok,
- heti terv,
- étlapok (aktuális, és három hétre visszamenőleg),
- a személyes szabadság korlátozására vonatkozó intézkedések dokumentumai.

Az elrendelt helyszíni vizsgálat elsődleges célja az AJB-159/2017. számú jelentésem nyomán tett intézkedések megvalósulásának ellenőrzése volt. Ezen túlmenően jelentésem tartalmazza a legutóbbi helyszíni vizsgálatot követő, az intézményben gondozott gyermekek jogai érvényesülését szolgáló pozitív változásokat, valamint az akadályozó körülményeket is.

1. Az AJB-159/2017. számú jelentésemben megfogalmazott ajánlások, kezdeményezések, az azok nyomán született intézkedések, az intézkedések érvényesülése a gyakorlatban

1.1 Az emberi erőforrásokért felelős miniszternek javasoltam, hogy

- a) *A bentlakásos gyermekvédelmi intézmények tekintetében jogszabály világosan rögzítse a gyermekek szabadlevegőn való tartózkodása biztosításának szükségességét.*

A 2018. február. 1-jétől hatályos NM rendelet 79/A. §-a szerint a gyermek számára – az egészségi állapotához és az időjáráshoz igazodva – naponta legalább egy óra időtartamban biztosítani kell az irányított tevékenység nélküli szabad levegőn tartózkodás lehetőségét.

- b) *A speciális gyermekotthonban nevelkedő gyermekek tekintetében jogszabályi keretek között teremtse meg annak a lehetőséget, hogy az érintett gyermekek képességeik szerint középfokú iskolai végzettséget szerezhessenek.*

A miniszter válasza szerint a Gyvt. 9. § (1) bekezdés b) pontja, valamint a Gyvt. 53. § (3) bekezdése megfelelő jogszabályi kereteket nyújt az érintett gyermekek továbbtanulásához, a szaktárca az ügyben egyéb intézkedést nem tartott szükségesnek.

- c) *Tegye meg a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy a speciális gyermekotthonokban elhelyezett gyermekek személyi szabadság korlátozásának jogsértő gyakorlata megszűnjön, ennek keretében támogassa és segítse elő a korábban felállított szakértői munkacsoportban már megkezdett egyeztetéseket és mindezek nyomán a jogszabály-módosítások előkészítését.*

A miniszter válasza szerint a külföldi joggyakorlat megismerését és feldolgozását követően megküldik a munkacsoportnak a kidolgozott javasolt szabályozási modelleket.

1.2 A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) főigazgatójától tájékoztatást kértem arról, hogy a Gyermekotthonban, illetve a fenntartása alatt álló egyes intézmények tekintetében a Gyvt. 104. § (1) bekezdésének e) pontjában fogalt ellenőrzési kötelezettségének miként tett, illetve tesz eleget.

Az SZGYF főigazgatójának 2017. március 30-án kelt válaszában – egyebek mellett – tájékoztatott a 2017. évi ellenőrzések szempontrendszeréről. Ebben építettek az alapvető jogok biztosának vizsgálat során megfogalmazott ajánlásokra,

¹ A vizsgálatban két jogász, egy pszichológus, egy pedagógus-pszichológus és egy pedagógus-jogász végzettségű munkatársam vett részt.

² A Gyermekotthon vezetője és szakmai vezetője a helyszíni vizsgálat idején az esztergomi központban voltak szakmai megbeszélésen.

A helyszínen bekért dokumentumok szerint *fenntartói ellenőrzés a korábbi ombudsmani vizsgálat idején volt.* Az SZGYF 2017. január 19-én kelt átiratában szólította fel a Gyermekotthon központi irányítását ellátó esztergomi intézmény igazgatóját intézkedési terv elkészítésére. A helyszínen kapott tájékoztatás szerint *fenntartói ellenőrzés ezt követően nem volt.* A gyámhatóság az intézmény működését utoljára 2017. október 16-án, a helyszínen ellenőrizte. Az intézmény igazgatója és a gyermekotthon vezetője az ellenőrzésen részt vett, azon a fenntartó nem képviseltette magát. Ügyészségi ellenőrzés 2018 októberében volt, annak eredményéről azonban a jelenlegi helyszíni ombudsmani vizsgálat idején a Gyermekotthon még nem értesült.

1.2 A Gyermekotthon igazgatóját felkértem

- a) *Gondoskodjon arról, hogy a Gyermekotthon minden lakóegységében a házirendet és a gyermekjogi képviselő elérhetőségét a gyermekek számára jól látható helyen, egyértelmű módon fűggeszék ki.*

Az igazgató válasza szerint a Gyermekotthon vezetője a kezdeményezésnek eleget tett, a kifüggesztés 2017 februárjában megtörtént. A helyszíni vizsgálat tapasztalati szerint *a lakóegységekben a faliújságokon a gyermekjogi képviselő nevét, elérhetőségét kifüggesztették.* A gyermekjogi képviselő neve és elérhetősége több helyen, az „iskolában”, a folyosón is olvasható volt. A lakóegységekben a „rendész” kíséretében történő levegőzési rendet kitették, a *házirend, vagy annak egy rövidített változata a „Mire kell figyelnem”* azonban nem minden lakóegységben volt kifüggesztve.

- b) *A személyes szabadság korlátozó intézkedések foganatosításánál fordítson fokozott figyelmet a Gyvt. 81/A- §-ában foglalt időtartamok betartására.*

Az igazgató tájékoztatása szerint 2017 márciusának végére elkészült a személyes szabadság korlátozásával kapcsolatos helyi eljárásrend, a jogszabályi előírások betartásához pedig *egységes formanyomtatványokat készítettek.* A vezetői fórumon egyeztetést történt a személyes szabadság korlátozásának gyakorlatáról, az intézményvezető körlevélben szólította fel a munkatársait az intézkedés jogszerű végrehajtására és igazolására a vezetők felelősségének kiemelésével.

A foglalkoztatás vezető elmondta, hogy ha a csoportvezető azt jelzi, hogy a gyermek személyes szabadságának korlátozása szükséges, először az *izolációs szobába* kíséri őt a „rendész” (a rendészek jelenleg gyermekfelügyelői státuszban vannak). Ha mindez nem elég, akkor a *biztonsági elkülönítőbe* kerül, ahhoz már mindenkit értesítenek, akit ilyen esetben szükséges, így az orvost, a gyámhatóságot is. Nekik azonban addig is intézkedni kell, míg az engedélyek megérkeznek. A kapott tájékoztatás szerint a biztonsági elkülönítőt nem olyan régen kellett felújítani, mert egy gyerek teljesen szétverte, a rongálás következtében 500 ezer Ft-ért hozták rendbe.

A személyes szabadság korlátozásához készült új formanyomtatvány 3 mellékletből áll. Az 1. számú mellékleten a gyermek nevét, a korlátozás okát, formáját és időtartamát, az orvos és a pszichológus javaslatát kell feltüntetni, továbbá el kell látni a vezetői záradékkal. A 2. számú melléklet a szabadságkorlátozó intézkedéssel kapcsolatos tájékoztatást tartalmazza, melyet aláír a tájékoztatást adó és a szabadságkorlátozással érintett gyermek. A 3. számú melléklet az ellenőrzési lap, amely az ellenőrzés idejét, a személyes szabadság korlátozásával érintett gyermek aktuális állapotát, az ellenőrzést végző és az esetleges látogató aláírását tartalmazza.

2017. január 1-től 2018. október 23ig terjedő időszakban a Gyermekotthon *egy alkalommal kérte nevelési felügyelet elrendelését, annak időtartama 30 nap volt.* Az egészségügyi megfigyelőbe ugyancsak egy alkalommal – a rendőrség kérésére – helyeztek gyermeket, annak időtartama 48 óra volt. A biztonsági elkülönítőbe 14, az izolációs helyiségbe 21 *alkalommal* helyeztek gyermeket. Az elhelyezések időtartama egy esetben csak addig tartott, amíg a gyermeket a mentők a pszichiátriára szállították. A többi esetben az elkülönítés időtartama maximum 24 óra volt.

- c) *Gondoskodjon arról, hogy a gondozott gyermekek életkorának és értelmi képességeinek megfelelően mutassanak be filmeket, demonstrációt a dohányzás, valamint a pszichoaktív szerek fogyasztásának ártalmairól, illetve a komplex prevenció munkához kérje olyan szakemberek segítségét, akik a gyermekek dohányzásról, továbbá pszichoaktív szerfogyasztásról való leszoktatását megfelelő módszerek megismertetésével segíthetik.*

A *kapott válasz szerint* a gyermekek számára a nevelői órák keretében filmvetítésekkel is sor kerül az egészséges életmódra nevelésre. Orvos és mentálhigiénés szakemberek felvilágosító foglalkozásokat tartanak a dohányzás és a pszichoaktív szerek káros hatásáról. Élményterápiás programokkal és rendszeres sportolással segítik a helyes életvitelt. A leszokást figyelemmel kísérik, dicsérik, jutalmazzák. 2017 márciusában az intézmény 6 munkatársa továbbképzésen vett részt, ahol a leszoktatásra vonatkozó módszerekkel ismerkedtek meg, amit gyakorlatban hasznosítanak.

A *droghasználattal* kapcsolatban a helyszíni vizsgálaton a foglalkoztatás vezető elmondta, hogy a gondozottak leginkább a patkányméreggel cseppentett dohányból sodort cigarettát szívják, amivel akár napokra „kiütik” magukat. Drogambulanciára egy gyermek jár. Az alkoholfogyasztás nem jellemző. Tekintettel arra, hogy a gondozott gyermekek többsége már dohányosként érkezik az intézménybe, a dohányzásra vonatkozó tilalmat továbbra sem tudják tartani. A dohányzás szabályozott, napi 3 szál cigaretta 5 részletben (az étkezéseket követően) való elszívása engedélyezett. A droghasználatról, dohányzásról való leszokáshoz civil szervezetektől is kap segítséget a Gyermekotthon. A foglalkoztatás vezető egy hatfős motoros csapat látogatásait emelte ki, de a témakörökben a gyermekek előadásokat is hallgattak.

d) A gyermekek közötti, kortárs agresszió kezeléséhez kérjen módszertani segítséget.

A válasz szerint 2017 márciusától 15 szakdolgozó részére *szupervíziót biztosítottak, ahol konfliktuskezelési technikákkal és agressziókezeléssel is megismerkedhetnek.* A gyermekek közötti agresszió csökkentése, megelőzése érdekében – négy pszichológus bevonásával – személyiségfejlesztő tréningeket és önismereti játékos foglalkozásokat szerveznek. AVP tréning indítását tervezik a dolgozók és a gondozottak részére. *A fenntartó lehetőséget ad hasonló szakmai profilú intézményekben való hospitálásra.* Hangsúlyt helyeznek a fiatalok napi foglalkoztatási programjának intenzívebbé és tartalmasabbá tételére, a szükségletek és az életkori sajátosságok figyelembe vételével. Az intézményben folyamatos és fokozott intézményvezetői és fenntartói ellenőrzést valósítanak meg.

A helyszíni látogatás idején a foglalkoztatás vezető és a gyermekotthon 8 nevelője és egy, a kertészetben dolgozó munkatársa hétfőtől péntekig tartó *agressziókezelő tréningen* vett részt. A foglalkoztatás vezető munkatársaim kérésére, a vizsgálatához való segítségnyújtás érdekében a tréningről érkezett a Gyermekotthonba. Tájékoztatása szerint *a közelmúltban ért véget a pszichológus által vezetett szupervízió.* A kortársbántalmazás, mint minden zárt intézményben (étkezéskor, takarításkor, mosáskor) jelen van, az felnőtt állandó jelenlétével csökkenthető, küszöbölhető ki. Kortársbántalmazásról (pl. beavatás, „csicskáztatás”) a meghallgatott gyermekek is beszámoltak.

A Gyermekotthon 1. számú nevelési egységének Heti terve a szabadidős tevékenységek között a sportolási lehetőséget heti 3 alkalommal (hétfőn, szerdán és csütörtökön 13.30-15 óráig) rögzít. A heti terv szerint kedden és pénteken 14.30-tól asztaliteniszezésre és a konditerem használatára van lehetőség. A foglalkoztatás vezető tájékoztatása szerint a sportolási lehetőségeken túlmenően délutánonként a gyermekek szakköri foglalkozásokon (kerámia, anyagozás, díszítés, festés) vehetnek részt. A szabadidő 13.30-tól 15.00-ig irányított. Civil szervezetek segítségével a gyermekek jutalomból színházba, moziba, kiállításokra, focimeccsre, uszodába, termálfürdőbe is mehetnek. Részt vettek már madárgyűűzésen is, a kutyamenhelyre mintegy 5-6 gyermek jár ki segítőként. A foglalkoztatás vezető elmondta azt is, hogy péntekenként csapatépítő jelleggel bográcsoznak, azon a gyermekek is részt vesznek, a karácsonyi műsor után disznóvágást terveznek. A meghallgatott gyermekek is beszámoltak mozi látogatásról, kirándulásról, állatsimogató felkereséséről, termálfürdői látogatásról, plázázásról.

e) A gyermekek önrendelkezési jogára figyelemmel biztosítsa, hogy a gyermekek mindenkor maguk választásuk meg a viselni kívánt lábbelit, valamint a napközbeni lábbeli (papucs) használat meghatározása ne töltsön be fegyelmezési funkciót.

A válasz szerint az igazgató utasítására a kifogásolt gyakorlatot meg kellett szüntetni. A papucsnak büntetési céllal, a szabadlevegőn való tartózkodás megvonását célzó viselését a helyszíni vizsgálatot végző munkatársaim nem tapasztalták.

f) Minden gondozott gyermek számára haladéktalanul teremtse meg a feltételeket a napi, irányítás nélküli szabadlevegőn való tartózkodáshoz.

Az intézkedés szerint a Gyermekotthon valamennyi gyermek számára felügyelettel biztosítja a napi szabad levegőn tartózkodást a főétkezéseket követő időszakban és a délutáni szabadidős foglalkozások keretében. A jelen helyszíni vizsgálat során a foglalkoztatás vezető arról tájékoztató, hogy a gyermekek a jogszabályban előírt időtartamban, irányítás nélkül tartózkodhatnak a szabadlevegőn. A bekért és áttanulmányozott heti terv szerint hétfőtől péntekig levegőzésre ebéd, uzsonna és vacsora után van lehetőség. Szombaton és vasárnap tízóraiban is lehetőség van a szabad levegőn való tartózkodásra (amit a gyermekek elmondása szerint az engedélyezett cigaretta elszívására használnak). Az egyik interjúalany elmondta, hogy az 1. fokozatban lévőknek (1. fokozatban a gyermekek a bekerülésüket követő első hónapban vannak, illetve szökési kísérlet, szökés, rongálás bántalmazás esetén vannak), ők csak naponta egyszer, délután nevelői felügyelettel, csoportosan vehetnek részt levegőzésen. Egy másik interjúalany szerint az 1. fokozatban lévőknek a szabadlevegőn tartózkodás ideje 2 perc. A harmadik interjúalany állítása szerint az 1. fokozatban lévők cigarettázni sem mehetnek ki. A 2-es fokozatban lévőknek viszont reggel, délután és este is van csoportos levegőzés.

g) Az Nkt. által rögzített rendelkezésekre figyelemmel vizsgálja felül a gyermekek esztergomi iskolával való tanulói jogviszonyának létesítésével kapcsolatos gyakorlatát, és tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy azok a gyermekek, akik képesek és akarnak, a középfokú oktatáshoz hozzáférjenek, valamint a tanulmányaikat megfelelően folytathassák azok, akik a Gyermekotthonba kerülésüket megelőzően középfokú iskolában tanultak.

Az igazgató 2017. május 11-i válasza szerint az intézménynek nincs belső iskolája. A Gyermekotthonba helyezett gyermekek beiskolázása sérült személyiségük, súlyos magatartási zavarai miatt magántanulói jogviszonyban történik több városi iskolában. Felkészítésüket a vizsgákra az intézmény munkatársai végzik. 2016. július 1-jétől a Gyermekotthon az esztergomi székhelyű EMMI Speciális Gyermekotthoni Központ, Általános Iskola és Szakiskola Telephelyeként működik. Az ezt követően befogadott gyermekeket az esztergomi iskolába iskolázzák be, de hivatalosan továbbra magántanulói jogviszony keretében.

Az átmeneti időszak után az a cél, hogy az esztergomi iskola irányításával kibehelyezett osztályok működnek majd a zalaegerszegi Gyermekotthonban, így a gyermekek oktatása már nem magántanulói státuszban, hanem nappali rendszerű iskolai oktatás keretében valósul meg, ami vélhetően eredményesebb lesz mind a tanulmányok, mind a komplex személyiségfejlesztésük terén is. A 2018-ra tervezett férőhelybővítés miatt várhatóan tagintézmény (tagiskola) megszervezésére is sor kerül. A középfokú oktatás biztosításához kapcsolatba léptek a Szakképzési Centrummal, akikkel együttműködve a következő tanévtől festő, mázoló, tapétázó szakképzés indítását tervezik. A megfelelően szocializált, szabály és normatartó, tanulni akaró fiataloknak továbbra is adott a lehetőség a városi középfokú oktatási intézményekbe való beiskolázásra. A Gyermekotthonba kerülésüket megelőzően középfokú iskolába beíratott gyermekek tanulmányainak megfelelő folytatását az intézmény nem garantálhatja, a beutalást szükségessé tevő okok miatt, amelyek háttérben az iskolai hiányzások, magatartásproblémák rendszerint megjelennek.

A Gyermekotthonban nevelkedő tanulók oktatása kapcsán tett jogalkotási ajánlásomra adott válaszában az EMMI szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára kifejtette, hogy álláspontja szerint a Gyvt. megfelelő jogszabályi kereteket nyújt a szakellátásban részesülő gyermekek tekintetében arra, hogy a képességeiknek megfelelő iskolai végzettséget szerezhessenek. A Gyvt. 9. § (1) bekezdés a) pontja ugyanis kimondja, hogy a nevelésbe vett gyermek joga különösen, hogy életkorához, egészségi állapotához, fejlettségéhez, valamint egyéb szükségleteihez igazodóan állandóságot, érzelmi biztonságot nyújtó teljes körű ellátásban, gondozásban – nemzetiségi, etnikai és vallási hovatartozását figyelembe vevő – megfelelő nevelésben oktatásban részesüljön. A Gyvt. 53. § 3) bekezdése értelmében pedig a speciális és különleges ellátás kiterjed a gyermek korához, állapotához és szükségleteihez igazodó oktatásra, szakképzésre.

Az államtitkár válaszában azt is hangsúlyozta, hogy ha egy gyermekvédelmi szakellátási intézmény nem biztosítja a speciális szükségletű gyermekek számára a képességeinek megfelelő oktatásban való részvételt, úgy az a gyakorlat a Gyvt. rendelkezéseivel egyértelműen ellentétes.

A jelen utóvizsgálat feltárta, hogy a Gyermekotthonban 10 olyan gyermek él, aki 2000-2002. között született és iskolarendszerű oktatásban nem vesz részt. E gyermekek az általános iskola 8. évfolyamát már befejezték és a foglalkoztatásuk érdekében a többi tanulóval együtt részt vesznek az osztályozó vizsgákra való felkészítő mindennapos foglalkozásokon, mint 9. évfolyamos tanulók. Ez a felkészítés azonban tulajdonképpen a korábbi tudásuk szinten tartására irányul, ami semmiképpen sem tekinthető iskolarendszerű oktatásban való részvételnek.

A helyszíni vizsgálat a többi gyermek oktatásával kapcsolatosan feltárta, hogy *a gyermekek iskolája és tanulói jogviszonya sem változott a 2016-os vizsgálathoz képest*, továbbra is magántanulók az Esztergomban található, az EMMI Speciális Gyermekotthoni Központ Általános Iskola és Szakiskolájában. A Gyermekotthon a gyermekek számára *kvázi iskolát szervez*, amelynek keretében az Esztergomi Iskola osztályozó vizsgáira készítik fel a tanulókat a Gyermekotthonban fejlesztő pedagógusként foglalkoztatott 6 fő felkészítő tanár. A felkészítő tanárok szakképzettsége: magyarországi általános iskolai tanár, szociálpolitikus, matematika – testnevelés általános iskolai tanár, nevelőtanár, műszaki szakoktató, művelő és ének-zene általános iskolai tanár. A foglalkoztatás vezető elmondta, hogy a gyermekeikre vonatkozó elektronikus naplóhoz nem férnek hozzá, a tanulók bizonyítványait nem látják.

2. A helyszíni bejárás egyéb tapasztalatai

2.1. Az étkeztetés

Válaszában a szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár hivatkozott a Zala Megyei Kormányhivatal által 2017. január 30. lefolytatott célvizsgálat eredményeire, amely az étkeztetés kapcsán rögzítette, hogy *„a gyermekek napi ötszöri étkezése biztosított, de mivel az ebédet étteremből történő rendeléssel biztosítják, kevés anyagi forrás marad a többi étkezés biztosítására”*.

A Gyermekotthon az étkezést *kétféle módon* biztosítja. Az ebédet külső cégtől rendelik meg egységesen valamennyi csoport számára, ennek keretében a leves mellé két fő étel közül választhatnak. Az ebédért a szolgáltatónak 2018. június 1-jétől napi 800 Ft-ot fizetnek gyermekenként, amely előtte 750,- Ft, illetve 2017. május 15-e előtt 647, Ft volt. A többi étkezésnél (reggeli, tízórai, uzsonna és vacsora) elfogyasztott étel a Gyermekotthonban az egyes csoportokban elkülönülten készül, amelynek az egy főre eső normatívája 2017. május 1-jétől 486 Ft/nap/fő, amelynek összege ezt megelőzően 400,- Ft/fő/nap volt. A Gyermekotthon rendelkezésemre bocsátotta a 42. héttől a 45. hétig terjedő időszak *heti étlapjait*. Az ételek számított energia-, zsír-, telített zsírsav-, fehérje-, szénhidrát-, cukor- és sótartalmát, valamint az élelmiszerek jelöléséről szóló miniszteri rendeletben meghatározott allergén összetevőket az étlapok közül csak a külső szolgáltató által készített étlap tartalmazta, a Gyermekotthonban készített és felszolgált ételekre vonatkozó étlapok *e követelményeknek nem feleltek meg*.

A Gyermekotthonban készített ételek között a gyermekek reggeli és tízórait a csoportok többségében szendvicset kapnak, amely kenyérből, valamilyen *felvágottból* (jellemzően zalai, olasz, párizsi) vagy *májkrém*ből és az étlap szerint *valamilyen zöldségféléből* áll össze, amelyhez teát adnak. Hetente egy-két alkalommal kapnak a gyerekek tejet, vagy tejfeleséget reggelire, illetve tojásos ételt. Az uzsonna sok esetben a reggelihez és a tízóraihoz hasonlít, több esetben szerepel az étlapon *zsíros kenyér valamilyen zöldséggel* (jellemzően hagymával), illetve előfordult puding, vagy gyümölcsjoghurt is. A vacsorára adott ételek között hangsúlyosan megjelentek a *tésztás ételek* (makarónik, diós, darás, mákos, krumplis tészták) a *búskészítmény* (sült kolbász, virsli) és *darált vagy darabos bús alapú ételek* (fasírt, brassói, pincepörkölt), a *főzelékek* (pl. paradicsomos káposzta, sóska, borsó, bab) és a burgonya felhasználásával készült ételek. Zöldség és gyümölcs ritkán jelent meg,

a Gyermekotthonban készült ételek között a *hal* egy alkalommal fordult elő a 6 csoportnál a négy hét alatt, az is halrudacska formájában.

2.2. A gyermeki jogok védelme

A foglalkoztatás vezetőjének tájékoztatása szerint a *gyermekvédelmi gyámok* többsége havi rendszerességgel felkeresi a gyámoltját, ha erre nincs lehetősége telefonon beszél a gyermekkel. A gyámok a tanácssteremben tudnak négy szemközt beszélni a gyermekekkel, ha a gyerek telefonon szeretne beszélni a gyámjával, akkor ezt jelzi a nevelőnek, vagy a gyermekfelügyelőnek és az irodából telefonálhat. *A gyámok személye az utóbbi időben nem változott.* A gyermekjogi képviselő havi rendszerességgel, szükség szerint tesz látogatást az intézményben, a gyermeket a csoportokban keresi fel. A meghallgatott gyermekek többsége a gyámjukkal való rendszeres és jó kapcsolatról számolt be, elmondásuk szerint a telefonos kapcsolattartásnak sincs akadálya. A gyermekjogi képviselő nevét a meghallgatott gyermekek ismerték, rendszeres látogatásáról számoltak be.

2.3. A létszámadatok, személyi feltételek és a fluktuáció

A Gyermekotthon *engedélyezett férőhelye 48 fő (fiú)*. A helyszíni vizsgálat idején az intézményben 45 gyermek volt elhelyezve, 8 fő engedély nélkül távol (szökésben), 5 fő pedig javítóintézetben volt. Várakozó listán 8 fő volt, utógondozott nem volt az intézményben. Három gyermek esetében az intézmény a befogadó nyilatkozatot elküldte, de felvételükre szökésük miatt nem kerülhetett sor. A 6 csoport közül a 3. csoport – mivel az ott elhelyezett hét gyermek mindegyike szökésben, vagy javítóintézetben volt – átmenetileg nem üzemelt. Az 1. csoportban elhelyezett 8 gyermek közül öten kettős szükségletűek (3 fő a különleges szükséglete mellett pszichés problémával küzd, 1 fő a pszichés tünet mellett pszichoaktív szerhasználó, 1 fő pedig különleges szükséglete mellett disszociális magatartású). A második csoport hét gondozottja közül hárman kettős szükségletűek (2 fő a különleges szükséglete mellett pszichés problémával küzd, 1 fő a pszichés tünet mellett disszociális magatartású). A 4. csoportban 7 gyermek él, öten kettős szükségletűek. (3 fő a különleges szükséglete mellett pszichés problémával küzd, 1 fő a pszichés tünet mellett pszichoaktív szerhasználó, 1 fő pedig különleges szükséglete mellett disszociális magatartású). Az 5. csoportban 8 fő a gondozottak száma, közülük ketten kettős szükségletűek (egyiküknek a különleges szükséglete mellett pszichés tünetei is vannak a másik különleges szükségletű gyermek egyúttal pszichoaktív szerhasználó is. A 6. csoportban ugyancsak 8 gyermek él, egyikük kettős szükségletű (a különleges szükséglete mellett disszociális tüneteket is mutat).

A Zala Megyei Kormányhivatal Hatósági Főosztály Szociális és Gyámügyi Osztályának *2017. október 16-i vizsgálatakor a szakmai feladatokat 43 munkatárs látta el.* Nevelőből és gyermekfelügyelőből *az előírt 12 fő helyett 9 fő volt alkalmazásban, gyermekvédelmi asszisztensből az előírt 6 fő helyett 2 fő dolgozott.* Egy fő pszichológus alkalmazása folyamatban volt és a nevelőtanári állások pályáztatása megtörtént. Az intézmény munkáját megbízási szerződés alapján orvos, pszichiáter és az esztergomi intézmény jogásza segítette. A megfelelő szakképzettséggel nem rendelkezők száma 9 fő volt. A szakképzettség megszerzése valamennyi munkatárs esetében folyamatban volt, de annak megszerzéséig felmentést kaptak. Minden csoportban nappal és éjszaka is folyamatos volt a felnőtt jelenléte, egy fő napközben is jelen volt az esetleges plusz feladatokra, váratlan helyzetekre felkészülve. A technikai, illetve adminisztratív dolgozók száma 11 fő volt. 2017. évben 26 fő munkaviszonya szűnt meg, amelyből 19 fő szakmai alkalmazott volt. A gyámhivatal vizsgálatára rögzíti, hogy a magas fluktuáció a szakmai munka stabilitását jelentősen megnehezíti.

Jelen helyszíni vizsgálat idején a szakmai feladatokat 55 fő látta el: 1 fő intézményvezető, 1 fő szakmai vezető, 24 fő gyermekfelügyelő (közülük 3 fő biztonsági gyermekfelügyelőként van feltüntetve, ők korábban feltehetőleg rendészként dolgoztak), 6 fő gyermekvédelmi asszisztens, 12 fő nevelő, 6 fő az iskolában fejlesztőpedagógusként alkalmazott munkatárs, 1 fő pszichológus, 2 fő ápolónő és 2 fő gyermekvédelmi ügyintéző. 2018. január 1-jétől 6 fő gyermekfelügyelő állt

munkába, szakképesítése egyiküknek sincs, annak megszerzésére 3 év áll rendelkezésükre. Az újonnan felvett gyermekfelügyelők *szakképesítése*: állattenyésztő mérnök asszisztens, szakács, húsfeldolgozó, vas-és fémszerkezet lakatos, 2 fő pedig személy-és vagyongőr.

A *gyermekvédelmi asszisztensek mindegyike szakképzett*, közülök 1 fő lépett be 2018-ban. A *fejlesztőpedagógus munkakörben* foglalkoztatottak közül 3 főnek általános iskolai tanár szakképesítése van, 1 fő nevelőtanár, a foglalkoztatás vezető műszaki oktató, 1 fő pedig szociálpolitikus. 1 fő dolgozik 2018-tól az intézményben. A nevelői munkakörben foglalkoztatottak mindegyike szakképzett, közülük öten 2018-ban álltak munkába. A *pszichológus és az ápolónők* szakképzettek, a gyermekvédelmi ügyintézők szakképesítésének megszerzése folyamatban van. A technikai, illetve adminisztratív (ide nem értve a gyermekvédelmi ügyintézőket) dolgozók száma 9 fő volt. A tájékoztatás szerint a speciális ellátásra való *belső felkészítő tanfolyamon* – a 2018 júliusában, illetve novemberében belépett kollégákat kivéve – minden szakdolgozó, a pszichológus, az ápolónők és a gyermekvédelmi ügyintézők is részt vettek.

A Gyermekotthon központi irányítását ellátó esztergomi intézmény igazgatójának *telefonos tájékoztatása szerint* az NM rendelet 2017. július 1-jétől hatályos 126. § (10)-(12) bekezdései szerinti a speciális ellátású igényű gyermekekkel való foglalkozásra a felkészítő képzést az SZGYF által kidolgozott tematika szerint minden intézmény saját belső képzés szerint végzi. A képzést igyekeznek a munkába állást követő hónapban megtartani. Elsőként a munkavállaló aláírja a formanyomtatványt, amivel vállalja a képzésen való részvételt, ezt megküldik az SZGYF számára. A képzés után, annak elvégzéséről ugyancsak az SZGYF állítja ki a tanúsítványt, amelyet a munkavállaló személyi anyagában helyeznek el. A munkatársak a belső képzést hasznosnak és fontosnak tartják. Mindezt azzal indokolták, hogy megismerik a hatályos jogszabályokat és újfajta szemlélettel találkoznak. Az igazgató véleménye szerint a képzés megfelelő, de nem pótolhatja a szakképzettséget, szakképzett gyermekfelügyelőt pedig továbbra is nehezen kapnak.

2.4. A tárgyi feltételek

Minden csoportnak van saját fürdője, mosdói. Konyha és „cipős” helyiség (egy kis tároló) tartozik hozzájuk, valamint 4 kétszemélyes hálószoba. A tér központi része nappaliként funkcionál, az egyben étkező is, és ott van az üveglakkal körbevett nevelői szoba, ahova a gyermekek nem mehetnek be, azt a nevelő zárja. A nappaliban kényelmesnek tűnő kanapék, fotelok, ebédlőasztal székek. A szobákban viszonylagos rend, bevetett ágyak és tisztaság fogadta a helyszíni vizsgálatot végzőket. A feltűnően kevés bútor közül is több, különösen a szekrények, valamint az ajtók is, megviseltek, elhasználtak voltak, látszottak a rongálások és a javítási kísérletek, vagy azok hiányának nyomai. A szekrényekben kevés ruha volt, azok azonban többnyire összehajtogatva. Csak a napi használatú ruhák voltak a gyermekeknél, a többit a raktárban tárolják. Ezt, mint a korábbi vizsgálat során és más gyermekotthont érintő helyszíni vizsgálatok alkalmával a gyermekek egymás közötti „*ruhakereskedelmével*”³ indokolták.

A helyszíni vizsgálatot végzők a csoportokban félbehagyott játékokat is találtak, ami egyértelműen arra utal, hogy a gyermekek azt használják. A csoport életéről készült fényképek, illetve egyéni vagy közös alkotások is díszítették a helyiségeket. Voltak olyan szobák, amelyeket lakóik egyéni ízlésüknek megfelelően dekoráltak, de olyanok is, ahol semmilyen dekoráció, fénykép nem volt kitéve és személyes tárgyakat sem nagyon láttak a vizsgálatot végzők. A folyosókon szembeötlő volt a sivárság, lehangoló volt például egy kisszekrény – több évesnek tűnő – dekorációja. A vizesblokkok doh- és dohányszagúak voltak, a zuhanyrózsák többnyire hiányoztak. A foglalkoztatás vezető elmondta, hogy a gyermekek rongálnak, belevernek egy-egy tükörbe, ablakba, ajtóba, így a Gyermekotthonban nem győzik helyre hozni a károkat.

³ Lásd AJB-159/2017. és AJB-2033/2018. számú jelentések megállapításait.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése alapján a biztos a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszásság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat.

Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja szerint a biztos – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére. Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv közszolgáltatást végző szervnek minősül. A Gyvt. 95. §-a alapján az otthont nyújtó ellátás biztosítása állami feladat. Ebből következően a gyermekvédelmi szakellátás intézményei közszolgáltatást végeznek, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az alapjogi biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege az Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel azt mondta ki, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikkében, a II. cikkében, illetve az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésének, valamint az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 54. § (1) bekezdésének, a 67. § (1) bekezdésének, illetve a 70/F. § (1)-(2) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, az emberi méltósághoz való jog, az oktatáshoz való jog, valamint a gyermekek jogainak védelme tekintetében nem hoz olyan koncepcionális változást az Alaptörvény szövege,

mely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, jelentős tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybírói által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam.* Az Alkotmánybírói több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybírói a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzult, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő. Az Alkotmánybírói szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, illetve egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Az irányadó alkotmánybírói tézis szerint a jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása *sorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével*, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást. Az alapjogok valódi érvényesülését képes kiüresíteni, megbénítani (azaz komolyan befolyásolni) a szabályozás vagy a jogalkalmazás hibáiból, zavarából adódó kiszámíthatatlanság, az eljárásra vonatkozó garanciális szabályok félre tétele, figyelmen kívül hagyása. Érdemes utalni ezzel kapcsolatosan arra az alkotmánybírói tézisre, amely szerint közvetlen alkotmányi garanciák *gazdaságossági és célszerűségi okokból*, az eljárás egyszerűsítése vagy az időszűrés követelményének érvényesülése címén *sem mellőzhetőek*. Mindebből az is következik, hogy jogállamot csak jogállami eszközökkel lehet szolgálni, az egyes jogsértésekre csak jogállami módon, a jogszabályi rendelkezések, az eljárási garanciák maradéktalan betartása mellett, az arra feljogosított szerveknek kell választ adnia.

2. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden *magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapszintű, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középszintű, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőszintű oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.* Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez.* E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését a kötelező – és ezzel összhangban – bárki számára ingyenesen hozzáférhető alapszintű oktatással biztosítja.

Az Nkt. rögzíti a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók körét és jogait. A kiemelt figyelem *azt jelenti, hogy az e körbe tartozók sajátos tulajdonságuk, helyzetük, állapotuk miatt az átlagostól eltérő foglalkozást, figyelmet, speciális szakértelmet, eszközöket és felszerelést igényelnek. E csoport alcsoportjába tartoznak azok a gyermekek és tanulók, akik számára egyben különleges bánásmódot is szükséges biztosítani.* Ide tartoznak a sajátos nevelési igényű gyermekek és tanulók, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem, magatartásszabályozási zavarral) küzdenek.

3. *A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti.* A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és

erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

Ezt az alaptételt megtaláljuk az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének preambulumban is, amely rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, az egészséges környezetet biztosítására.

Az Egyezmény minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legjobb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez. *Az Egyezmény 19. cikke szerint*, az Egyezményben részes államok megtesznek minden törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési (védelmi) intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától. A védelmi intézkedések olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek a rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez. Az Egyezmény 20. cikk 1. pontja a családi környezetétől ideiglenesen vagy véglegesen megfosztott gyermek védelmére és segítségére vonatkozó állami kötelezettséget rögzíti. Az Egyezmény 24. cikk 3. pontja szerint a részes államok megtesznek minden alkalmas, hatékony intézkedést annak érdekében, hogy megszüntessék a gyermekek egészségére káros hagyományos szokásokat.

III. Az ügy érdemében

1. A személyes szabadságot korlátozó jogszabály-módosítások tekintetében

Az EMMI szociális ügyekért és a társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára által, a speciális gyermekotthonok, speciális lakásotthonok és a gyermekotthonok speciális csoportjai működését érintő jogszabály-módosítások előkészítése érdekében létrehozott munkacsoportjának a 2016. május 18-án tartott ülése óta *nincs tudomásom* további e tárgykörben összehívott munkacsoport megbeszéléseiről és arról sem, hogy a munkacsoport megkapta-e a javasolt szabályozási modelleket.

Ismételten megállapítom, hogy a személyes szabadság korlátozása súlyos jogkorlátozás, így pedig a jelenlegi, a speciális gyermekvédelmi szakellátási intézményekben élő gyermekek szabadságkorlátozására vonatkozó pontos jogszabályi háttér hiánya a jogállamiságból eredő jogbiztonság követelményével, továbbá az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggésben továbbra is visszásságot okoz.

2. A fenntartói ellenőrzés kapcsán

Az intézmény fenntartójának feladat- és jogköre kapcsán a Gyvt. 104. § (1) bekezdés e) pontja szerint a fenntartó ellenőrzi és *évente egy alkalommal értékeli* a szakmai munka eredményességét, a szakmai program végrehajtását, valamint a gazdálkodás szabályszerűségét és hatékonyságát. A rendelkezésemre álló dokumentumok és a helyszíni tájékoztatás szerint a korábbi vizsgálatomat

lezáró jelentésében megfogalmazott ajánlások teljesülése tekintetében a fenntartó utóellenőrzést nem tartott és a gyámhatóság 2017. októberi vizsgálatán sem képviseltette magát.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a fenntartó Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság elmulasztotta a jelentésem nyomán elrendelt intézkedések teljesülésének ellenőrzését, amely önmagában a jogállamiság elvével összefüggő visszásságot okoz. Az ellenőrzést érintő fenntartói mulasztás egyúttal a gyermekotthonban gondozott gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggésben idéz elő visszásságot, továbbá az érintett gyermekek esetében sérti a legjobb érdeküknek megfelelő eljárás elvét is.

3. A gyermekotthon igazgatójának tett javaslatokkal összefüggésben

3.1. A házirend és a gyermekjogi képviselő elérhetőségének kifüggesztése kapcsán

Az NM rendelet 2. § (1) bekezdése szerint a gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzőknek gondoskodniuk kell arról, hogy a gyermekek számára megismerhető legyen a gyermekjogi képviselő neve, telefonszáma, fogadóóráinak helye, időpontja. Az NM rendelet 112. § (3) bekezdése szerint a házirend egy példányát az intézményben jól látható helyen ki kell függeszteni.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Gyermekotthonban a hatályos jogi szabályozás és a korábbi ombudsmani ajánlások ellenére továbbra sincs mindenhol kifüggesztve a házirend, amely sérti a jogbiztonság követelményét, és továbbra is veszélyezteti az érintett, gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermekek védelemhez és a gondoskodáshoz való jogát.

3.2 A személyes szabadság korlátozása kapcsán folytatott gyakorlat tekintetében

A speciális gyermekotthonban elhelyezett gyermek személyes szabadságának korlátozására vonatkozó garanciális rendelkezéseket a Gyvt. 81/A. §-a tartalmazza. Eszerint a gyermek személyes szabadságának korlátozása csak kivételesen, a cél eléréséhez szükséges időtartamra rendelhető el. Ha a gyermek *egészségi vagy pszichés állapota következtében saját vagy mások életét, egészségét közvetlenül veszélyeztető magatartást tanúsít és ez csak teljes körű ellátásának azonnali, zárt körülmények közötti felügyeletével vagy biztonsági elkülönítéssel hárítható el, a speciális gyermekotthon vezetője legfeljebb 48 óra időtartamra elrendelheti, hogy a gyermek a gyermekotthon területét nem hagyhatja el, köteles a gyermekotthon vezetője által kijelölt helyiségekben tartózkodni. A gyermekotthon vezetője legfeljebb 24 órára elrendelheti, hogy a gyermek a gyermekotthon biztonsági elkülönítőjében tartózkodjon.*

Jelen helyszíni ellenőrzésen alapuló utóvizsgálatom a Gyermekotthon személyes szabadságot korlátozó intézkedései tekintetében alapvető joggal összefüggő visszásságot nem tárt fel.

3.3 A dohányzással és a droghasználattal összefüggésben

Az Egyezményben foglaltakkal összhangban a Gyvt. 6. § (4) bekezdése tételesen kimondja, hogy a gyermeknek joga van az egészségére káros szerek elleni védelemhez, e körbe pedig a dohányzás és a drogfogyasztás egyértelműen besorolható. A dohányzás minden intézményben⁴ – kiemelten a speciális ellátást nyújtó gyermekotthonokban, javítóintézetekben – probléma, a drogfogyasztás is egyre több gyermeket érint. A gondozott gyermekek többsége már eleve „dohányosként” kerül a szakellátó rendszerbe, és többnyire a drogokkal sem az intézményi felvételüket követően kerülnek kapcsolatba, előfordul, hogy a gyermekek már 6-8 évesen dohányoznak.

A helyszíni ellenőrzésen tapasztaltak alapján a Gyermekotthon pszichoaktív szerek használata elleni, illetve a dohányzás visszaszorítása, korlátok között tartásra vonatkozó tevékenységét értékelem és támogatom.

⁴ Pl. AJB-6373/2012. és AJB-130/2016. számú jelentések

3.4 A gyermekek közötti, kortárs agresszió kezelése vonatkozásában

A helyszíni vizsgálat tapasztalatai szerint a gyermekotthon dolgozói agressziókezelő tréningen vesznek részt, igyekeznek a gyermekek szabadidejét értelmes tevékenységekkel kitölteni, energiájukat sporttal levezetni. A szakmai vezető és a meghallgatott gyermekek által elmondottak alapján a törekvések ellenére – az intézmény zárt jellegéből adódóan, valamint a gondozott gyermekek speciális szükségletére visszavezethetően – a kortárs agresszió továbbra is jelen van.

Mindezek alapján az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő joga érvényesülésének érdekében mind a szakdolgozók mind a gondozott gyermekek körében fontosnak tartom az agressziókezelésével kapcsolatos tréningek, foglalkozások folyamatos szervezését, az azokon való részvételt, továbbá a Gyermekotthon munkatársainak fokozott gondosságát a gyermekek közötti bántalmazások megelőzése érdekében.

3.5 A gyermekotthonban napi, irányítás nélküli szabad levegőn való tartózkodás kapcsán

A napi szabad levegőn tartózkodást illetően a *heti terv* és a foglalkoztatást vezető által *elmondottak*, valamint a gyermektől e kérdéskörben kapott információ között ellentmondás volt tapasztalható.

Az ellentmondás feloldására jogi eszközök nincsenek, így a napi, irányítás nélküli szabadlevegőn való tartózkodás tekintetében alapvető joggal összefüggő visszásságot sem állapíthatok meg. Hangsúlyozni kívánom azonban, hogy a gondozott gyermekek egészséghez, védelemhez és gondoskodáshoz való joga érvényesülése érdekében elengedhetetlen az NM rendelet 79/A §-ában foglalt naponta legalább egy óra irányított tevékenység nélküli szabad levegőn tartózkodása lehetőségének a biztosítása.

3.6 A gyermekotthonban élő gyermekek oktatása tekintetében

Az *AJB-159/2017.* számon kiadott jelentésemben rögzítettem, hogy a Gyermekotthonban élő nem tanköteles korú gyerekek, illetve akik a 8. osztályt elvégezték nem folytatnak iskolarendszerű tanulást, e helyett kézműves, kertészeti ismeret és kertrendezés foglalkozásokon való részvétellel töltik el idejüket. Ennek okát akkor a Gyermekotthon vezetője abban jelölte meg, hogy *jogszabály nem teszi lehetővé a gyakorlati oktatás alól a tanulók felmentését*, de a speciális gyermekotthonban élő tanulók az otthon területét iskolába járás érdekében sem hagyhatják el. Több befogadott gyermekük így a már megkezdett szakiskolai tanulmányait sem tudja folytatni.

A szociális ügyekért felelős államtitkár válasza szerint, hogy ha egy gyermekvédelmi szakellátási intézmény nem biztosítja a speciális szükségletű gyermekek számára a képességeinek megfelelő oktatásban való részvételt, az a gyakorlat a Gyvt. rendelkezéseivel is ellentétes. A Gyermekotthonban élő tanulók oktatásával kapcsolatosan a korábban kiadott jelentésem óta eltelt időszakban azonban *semmilyen érdemi változás, előrelépés nem történt*, annak ellenére, hogy a szaktárca válaszában egyértelműen *megerősítette* a korábban kiadott jelentésemben kifejtett álláspontomat.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Gyermekotthon nem biztosítja a 8. évfolyamot befejező tanulók képességeiknek megfelelő továbbtanulását, így a gyermekek oktatáshoz való jogával összefüggő visszásságot okoz.

Az *AJB-159/2017.* számú jelentésemben visszásságot állapítottam meg az intézményben nevelkedő gyermekek automatikus magántanulóvá válásával kapcsolatos gyakorlat tárgyában. Álláspontom szerint ugyanis ez az intézményi gyakorlat egyben a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát sérti abban az esetben, ha a magántanulói jogviszony engedélyezése *egyszerű automatizmussá válik*. A törvény értelmében a magántanulói jogviszony akkor létesíthető, ha a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása, befejezése szempontjából *nem hátrányos*.

Jelen vizsgálatommal feltártam azt, hogy *a gyermekek magántanulói jogviszonyával kapcsolatos intézményi gyakorlat nem változott*, továbbra is magántanulók az Esztergomban található, az EMMI Speciális Gyermekotthoni Központ Általános Iskola és Szakiskolájában. A Gyermekotthon a gyermekek számára kvázi iskolai keretben fejlesztő pedagógus munkakörben alkalmazott kollegákkal felkészítő foglalkozásokat tart az osztályozó vizsgákra. A Gyermekotthon *felkészítő foglalkozásai tekintetében nem köznevelési feladatokat lát el*, így a felkészítő tanárok szakképzettségére

sem vonatkoznak a köznevelésben a pedagógusok foglalkoztatására vonatkozó követelmények. Ugyanakkor a Gyermekotthonban dolgozó felkészítő tanárok szakképzettségének áttekintését követően nem hagyhattam figyelmen kívül, hogy a szakképzettségük (magyar-orsz általános iskolai tanár, szociálpolitikus, matematika–testnevelés általános iskolai tanár, nevelőtanár, műszaki szakoktató, népművelő és ének-zene általános iskolai tanár) nem fedi le a felső tagozatos tanulókra vonatkozó tantárgyakat, ami erősen megkérdőjelezi a tanulók osztályozó vizsgára való felkészítésének szakmai alaposságát. *Az előzőek alapján – a korábbi jelentésben tett megállapításomon túl – aggályosnak tartom a Gyermekotthonban nevelkedő gyermekek oktatáshoz való jogának tényleges érvényesülését.*

3.7 Az étkeztetéssel kapcsolatban

Kiemelten fontos a gyermekvédelmi szakellátás rendszerében *a gyermek életkorának megfelelő egészséges táplálkozásának biztosítása.* A hatályos 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet alkalmazandó a gyermekvédelmi szakellátást biztosító szolgáltatókra is a 1. § (1) bekezdés a) pontja értelmében. A 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet 6. §-a tájékoztatási kötelezettséget ír elő az étkezők felé, egyrészt az étrendet az étkezők által jól látható helyen ki kell függeszteni, másrészt a közétkeztető kötelezettsége, hogy az étlapon fel kell tüntetnie minden étkezés számított energia-, zsír-, telített zsírsav-, fehérje-, szénhidrát-, cukortartalmát, továbbá a számított sótartalmát, valamint az élelmiszerek jelöléséről szóló miniszteri rendeletben meghatározott allergén összetevőket. A 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet 7. §-a meghatározza a naponta biztosítandó élelmiszereket, élelmiszercsoportokat, illetve korlátozásokat és tilalmakat és azokat az ételeket, amelyek biztosítása kiemelt fontosságú az egészséges táplálkozásban.

Mindezek alapján egész napos étkeztetés esetén az egy főre biztosítandó legalább négy adag zöldség – ide nem értve a burgonyát – vagy gyümölcs, ezekből legalább egy adag nyers formában, három adag gabona alapú élelmiszer, melyből legalább egy adagnak teljes kiőrlésűnek kell lennie. Tíz étkezési nap alatt, egész napos étkeztetés esetén egy főre összesen 5 liter tej vagy ennek megfelelő mennyiségű kalciumtartalmú tejterméket ír elő. A kapott étlapokat áttekintve megállapítottam, hogy azok egyike sem tartalmaz tápanyagszámításokat, valamint kevés zöldség és gyümölcs, tej és szejt húst tartalmazó étel kerül a gyermekek elé.

A helyszíni vizsgálat által feltárt tényállás és a fent hivatkozott jogszabályok alapján megállapítom, hogy a közétkeztetéssel összefüggésben feltárt hiányosságok a Gyermekotthonban nevelkedő gyermekek védelmével és gondoskodásával kapcsolatosan visszásságot okoznak. Az étlapok alapján nem dönthető el, hogy a gyermekek a korosztályuknak megfelelő mennyiségű energiaszükséglethez hozzájutnak-e, hogy az elfogyasztott élelmiszerek minősége és mennyisége megfelel-e az egészséges táplálkozás követelményeinek. Az étkezések egyoldalúsága és a táplálkozásra vonatkozó minőségi követelmények betarthatatlansága visszavezethető a Gyermekotthonban előállított étkezésekhez rendelkezésre álló normatíva szűkösségére, mivel a 486,- Ft/fő/nap összegből napi négy, a minőségi és mennyiségi követelményeknek is megfelelő étkezés nem biztosítható.

4. A gyermekvédelmi gyámok feladatellátás kapcsán

A foglalkoztatás vezető és a meghallgatott gyermekek többsége egyaránt a gyámok rendszeres látogatásáról, gyámoltjaikkal való folyamatos kapcsolattartásról, érdekeik képviseléséről számolt be, *ami egyértelműen az intézményben gondozott gyermekek jogainak érvényesülését segíti.*

A jogalkotói szándék szerint a gyermekvédelmi gyám szakellátásban tartózkodás idején a gyermek életútfelelőse, így külön üdvözlendő, hogy a gyámok személyében az utóbbi időben nem következett be változás.

5. A személyi feltételek és a fluktuáció vonatkozásában

A speciális gyermekotthon létszámminimum normáit az NM rendelet 1. számú rendeletének II. 2/b pontja tartalmazza. Eszerint a 40 férőhelyes speciális gyermekotthonban 1 fő intézményvezetőt

kell alkalmazni. *Egy gyermekcsoportban maximálisan 8 fő helyezhető el.* Csoportonként 2 fő nevelőt, 1 fő gyermekvédelmi asszisztent és 2 fő gyermekfelügyelőt kell alkalmazni, azzal, hogy ha a nevelők száma magasabb a gyermekfelügyelők és a gyermekvédelmi asszisztensek száma csökkenthető, de a csoportonként alkalmazott szakdolgozók száma 5 fő alá nem csökkenhet. További 1 fő nevelő, vagy gyermekfelügyelő foglalkoztatását is előírja a jogszabály. A speciális gyermekotthonokban 3 csoportonként 1 pszichológust kell alkalmazni. Fenntartói döntés alapján 3 csoportonként 1 fő gyógypedagógus, 1 fő fejlesztőpedagógus, és 1 fő orvos alkalmazandó. Intézményenként 1 fő növekedésküldő előadó, vagy gyermekvédelmi ügyintéző foglalkoztatása szükséges.

A létszámadatok alapján – 1 fő pszichológus kivételével – az NM rendelet szerinti *létszámminimum normáit meghaladóan foglalkoztat az intézmény szakdolgozókat.* Megállapítható azonban az is, hogy a gyermekfelügyelők negyede 2018-ban lépett munkába, egyikük szakképzettsége sem megfelelő. *2018-ban 1-1 fő gyermekvédelmi asszisztens, nevelő, fejlesztő pedagógus munkakörben foglalkoztatott, szakképesített szakdolgozó kezdett el dolgozni a Gyermekotthonban.*

Mindezek alapján megállapítom, hogy a speciális ellátási igényű gyermekeket gondozó Gyermekotthon esetében az 1 fő pszichológus hiánya, továbbá a szakképzetlen gyermekfelügyelők jelentős számú alkalmazása – annak okától, illetve a más tekintetben megfigyelhető előrelépésektől függetlenül – önmagában alapot ad az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga sérelme közvetlen veszélyének megállapítására.

6. A kettős szükségletű gyermekek elhelyezése vonatkozásában

Az irányadó NM rendelet 126. § (5) bekezdése alapján a *speciális gyermekotthonban összesen legfeljebb 40 fő, de csoportonként legfeljebb 8 fő helyezhető el* úgy, hogy az egyes csoportokon belül csak azonos nemű gyermekek lehetnek. Az NM rendelet 126. § (5a) bekezdése szerint egy csoportban *legfeljebb 2 fő kettős szükségletű gyermek helyezhető el.* Ettől kizárólag az érintett gyermekek érdekében lehet eltérni. Kettős szükségletű gyermek elhelyezése esetén a csoport létszáma csökkenthető.

A helyszíni vizsgálat nyomán feltárt tényállás szerint a Gyermekotthonban 5 csoport működött. Az 1. és a 4. csoportban összesen 5 fő, a 2. csoportban pedig további 3 fő kettős szükségletű gyermeket helyeztek el. Az 1. csoportból egy kettős szükségletű gyermek javítóintézetben volt, 2. csoportból egy kettős szükségletű gyermek volt szökésben, a 4. csoportban mind az öt kettős szükségletű gyermek az intézményben tartózkodott.

Mindezek alapján ismét megállapítom, hogy a jogszabályban garanciális, jogvédelmi okokból meghatározott létszámot meghaladó elhelyezés – függetlenül attól, hogy az egyes csoportokban elhelyezett kettős szükségletű gyermekek egy része aktuálisan javítóintézetben, vagy szökésben van-e – a különleges védelemre szoruló, fokozott szakmai munkát igénylő gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő jogával összefüggő visszásságot okoz, továbbá nem egyeztethető össze a jogállamiságból eredő jogbiztonság követelményével sem.

A Gyermekotthon által rendelkezésemre bocsátott létszámadatok szerint a szakdolgozói létszám lehetővé teszi a helyszíni vizsgálat idején nem működő csoport működtetését. Ennek a csoportnak a megnyitásával ugyanakkor csökkenthető azokban a csoportokban a kettős szükségletű gyermekek száma, amelyekben a jogszabály által megengedettnél több kettős szükségletű gyermeket helyeztek el.

2016-ban hivatalból, átfogó jelleggel vizsgáltam a *gyermekvédelmi szakellátásban élő kettős szükségletű gyermekek ellátását.*⁵ A vizsgálatot lezáró jelentésemben a feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság jövőbeli megelőzése érdekében több ajánlást is megfogalmaztam. Az *AJB-2033/2018. számú jelentésben az emberi erőforrások miniszterétől – az AJB-1201/2016. számú jelentés nyomán – tájékoztatást kértem az egyes földrajzi területeken, illetve egyes speciális betegcsoportok tekintetében tapasztalható ellátatlanság, illetve az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés hiányának orvoslása érdekében megtett, megtenni kívánt intézkedéseiről.*

Figyelemmel a korábbi – rendszerszintű hiányosságok orvoslása érdekében tett intézkedéseimre – az emberi erőforrások miniszterének címzett újabb ombudsmani intézkedést jelenleg nem tartok indokoltnak.

⁵ Lásd: AJB-1201/2016. számú jelentés

7. A tárgyi feltételek tekintetében

A Gyermekotthon helyszíni bejárással egybekötött ombudsmani vizsgálatára harmadik alkalommal került sor.⁶ A korábbi vizsgálati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az épület a bútorzat, a vizesblokkok állapota folyamatosan romlik, a bútorok cseréjére, a felújításra nagyobb összeget nem tudnak fordítani, a természetes állagromlást és a gyermekek által elkövetett rongálásokat tűzoltó munkával próbálják javítani. Álláspontom szerint a jelenlegi lepusztult, sivár környezet a Gyermekotthonban élő gyermekeket további rongálásra motiválja.

Az *AJB-2033/2018. számú jelentésben* kifejtettem, hogy az állam alapvető alkotmányos és nemzetközi jogi kötelezettsége, hogy az általa, az intézményein keresztül biztosított gondoskodásban nyújtott ellátás keretében a saját családjukból kiemelt, vagy egyéb módon kikerülő gyermekek helyzetét jobbra és élhetőbbé tegye annál, mint amit saját családjuk biztosítani tudott a számukra.

Álláspontom szerint azáltal, hogy a családjukból kiemelt, az állam gondoskodásában lévő gyermekek olyan körülmények között kénytelenek élni, amelyek nem jobbak, adott esetben még rosszabbak is, mint azon körülmények ahonnan kiemelték őket, szembe megy az Egyezményben vállalt kötelezettségekkel. Az ilyen gyakorlat ugyanis sérti az Egyezmény 20. cikkben deklarált, a családi környezetétől megfosztott gyermek jogát az állam különleges védelmére és segítségére.

Mindebből következően megállapítom, hogy a Gyermekotthonban a hiányos tárgyi körülmények az érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggő súlyos visszásságot okoznak.

Intézkedéseim

A jelentésben a feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásság megszüntetése és jövőbeli bekövetkezésének megelőzése érdekében

- 1) az Ajbt. 31. és 37.§-ai alapján *felkérem* az emberi erőforrások miniszterét, intézkedjen annak érdekében, hogy a speciális gyermekotthonok, speciális lakásotthonok és a gyermekotthonok speciális csoportjai működését érintő jogszabály-módosítások előkészítése érdekében felállított munkacsoport folytassa a megkezdett tevékenységét;
- 2) az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság főigazgatóját, hogy
 - a) a jövőben maradéktalanul tegyen eleget a Gyvt. 104. § (1) bekezdés e) pontjában fogalt ellenőrzési kötelezettségének;
 - b) mielőbb gondoskodjon a Gyermekotthon tárgyi feltételek javításáról;
 - c) biztosítsa a Gyermekotthonban élő gyermekek számára az életkoruknak megfelelő minőségű és mennyiségű ételek elkészítéséhez szükséges anyagi forrásokat.
- 3) az Ajbt. 32. §-a alapján *felkérem* az Emberi Erőforrások Minisztériuma Speciális Gyermekotthoni Központ Általános Iskola és Szakiskola (Esztergom) igazgatóját,
 - a) gondoskodjon arról, hogy a házirendet a Gyermekotthon minden lakóegységében a gyermekek számára jól látható helyen, egyértelmű módon függesszék ki;

⁶ A korábbi vizsgálati tapasztalatokat az AJB-4883/2009. és az AJB-159/2017. számú jelentések rögzítik.

- b) fordítson figyelmet a Gyermekotthonban élő gyermekek naponta legalább egy órai irányított tevékenység nélküli szabad levegőn tartózkodási lehetőségének biztosítására;
- c) gondoskodjon arról, hogy a Gyermekotthon egy-egy lakócsoportjában legfeljebb a jogszabályban maximált 2 fő kettős szükségletű gyermeket helyezzenek el;
- d) tegye meg a szükséges intézkedéseket, hogy az étlapok a jogszabályi követelményeknek megfelelő tájékoztatói kötelezettséget tartalmazták, valamint a Gyermekotthonban készített ételek folyamatosan biztosítsák a gyermekek egészséges fejlődését;
- e) tegyen lépéseket a Gyermekotthonban élő gyermekek oktatáshoz való jogának teljes körű biztosítása, képességeiknek megfelelő középfokú továbbtanulása érdekében.

Budapest, 2019. március 1.

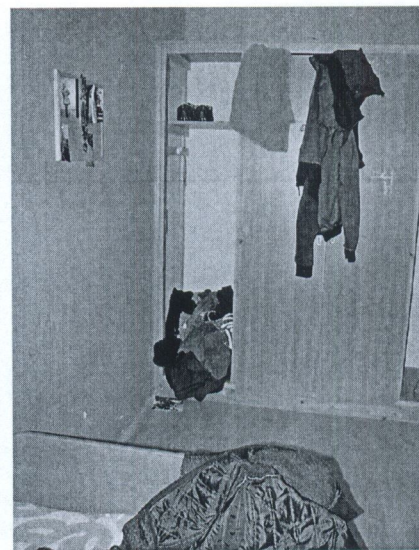
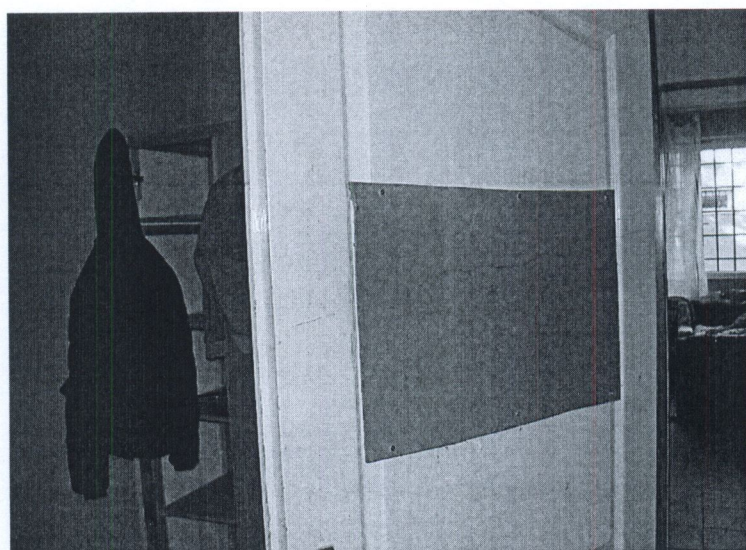
Székely László

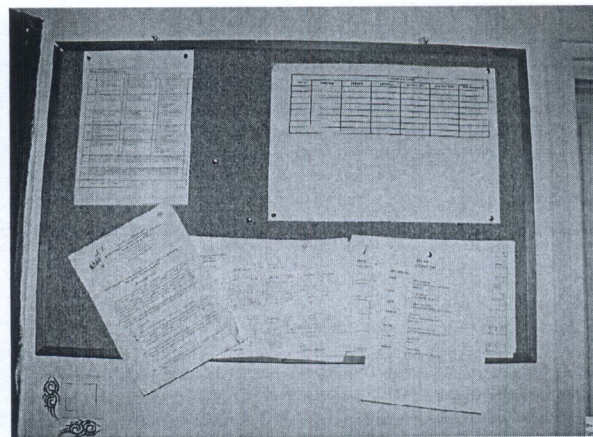
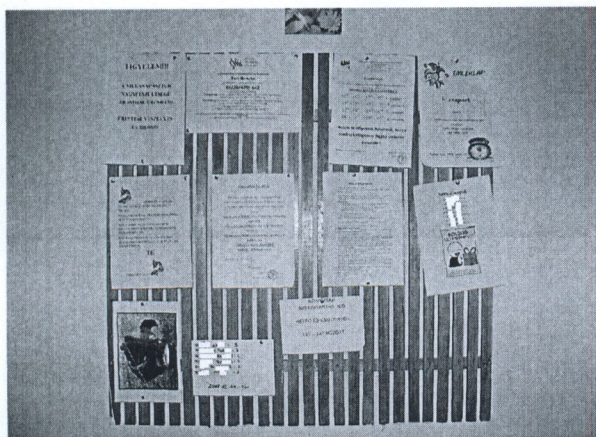
Az AJB-299/2019. számú jelentés melléklete

Nappali és csoportosháló, berendezésük egyedi, félbehagyott játékok az asztalon

Rongálás és javítás nyomai egy ajtón és a javításra váró ajtó és polc nélküli, rendetlen szekrény

Hirdetőtáblák: egyiken többek között a „rendészek” kíséretében történő levegőzési rend, a születésnapok, a fokozatok beosztása, a gyermekjogi képviselő elérhetősége, a másikon a házirend, a takarítás beosztása, az adott hétre vonatkozó étlap és hetiterv.